

De vogel Bisbisbis

We zitten op het politiebureau, Pier en ik. Commissaris de Pater belde ons met de mededeling dat het onderzoek heropend is. Je zou nog in leven zijn, ergens in de wereld. Maar ze vertellen ons niets. We moeten meewerken. Maar waaraan? Wat weten wij? Wij kennen alleen de leegte en de eenzaamheid. Het verwijt. Ons eigen falen. Wanneer ben je een goede ouder? Altijd doe je wel iets fout.

'Ja, vierendertig meisjes tussen de tien en vijftien jaar waarvan er drie van Nederlandse afkomst zijn,' herhaalt commissaris de Pater naar aanleiding van Piers verbaasde vraag: 'Vierendertig meisjes?'

'Ontvoerd, verkocht, misbruikt, deze leven tenminste nog. Heel veel meer kwamen in duistere omstandigheden aan hun einde.' De Pater kijkt niet op van zijn dossier.

Ik huiver. Hoop en wanhoop zijn net als lachen en huilen. Ertussenin zit de rand van het water in een halfvol bad. Stijgt het water je naar de lippen of zakt het weg door het afvoerputje. Kind met badwater. Waarom denk ik zo associatief? Zie ik bij alles de beelden driedimensionaal. Stinkende kerels met vette haren en bierbuiken. Het waren Russen of Roemenen, geen islamieten, die doen zoiets niet, of toch ook? Verstopten ze je misschien in de kelder onder een moskee? Seksfeestjes met kinderen?

Nee, het zijn vast westerlingen: Duitsers, Amsterdammers, pooiers. Rotzakken van matig allooi die in vakantieoord in gekleurde zwembroeken langs het strand joggen en kinderen spotten, kleine meisjes zoeken, hun ouders volgen naar het appartement.

Straks staat mijn meiske als een kindhoertje op de Wallen. Geile gozers staren met het kwijl op de kin naar haar ontluikende borstjes. Daar staat ze tussen andere tieners, misschien zelfs moeders. Bruin en blank, Slavisch of Chinees, hun borsten met siliconen opgeprikt of leeggelopen door ouderdom zonder oud te zijn. Een jong meisje ligt in een portiek te slapen. Een leeggelopen injectiespuit naast haar, dat beeld raak ik maar niet kwijt.

'Maar daar zit zij niet bij?'

'We weten nog niets, mevrouw, het is een gissing. We hopen het.' Zijn bleke ogen kijken me een fractie van een seconde aan, slaan dan weer neer.

We hopen het, we hopen het! Als u eens wist waar ik allemaal op hoop, *Herr Kommissar*.

Niet veel meer. Hoop is een slechte boodschapper.

'Zonder hoop zijn we nergens,' zegt Pier naast me. Vlak, dat wel, alsof hij het zelf nauwelijks meer gelooft. Toch is hij positiever dan ik. Zonder hem had ik al opgegeven. Pier is geweldig, door dik en dun. We zijn in balans. Wanneer ik er doorheen zit, gelooft hij dat er iets positiefs zal gebeuren. Als ik iets opgewekter ben en kracht heb om door te gaan, zelfs lach, een leuke jurk heb aangetrokken en lekker heb gekookt, zakt hij in elkaar. Daar moet ik goed aan denken. Als we samen op de grond liggen is het met ons gebeurd.

Ik slik en zeg met dappere onechtheid, 'zolang we hopen, leven we,' en luister naar de schreeuw van binnen die nooit zwijgt.

Soms, in mijn diepste ellende, als ik me in de krochten van de hel bevind, op de bodem van de giertank, als iedere illusie een spookvoorstelling is, er nergens maar dan ook nergens een sprankje hoop gloort, denk ik aan de realiteit. De tatoeages op je armen zijn de brandmerken van een op de pijnbank gelegd dier. Slachtvee. Jij getatoeëerde slet met je zwart geverfde haren, bleke huid, ogen met te grote pupillen, ondiep geworden meren in te fel zonlicht, die niets zien. Verdoofd door drugs en ontkenning. Je onderlijf gemaltraiteerd. Jij bent mijn kind niet meer. Ben ik jouw moeder nog?

Heeft die acht jaar niet alles uitgewist?

Kan ik er nog iets aan veranderen?

De commissaris knikt en staakt het bladeren in ons dossier, het knisperen van de paperassen verstomt. Hij schuift een paar foto's naar me toe. Ik kijk ernaar door een waas, een sluier van angst. Meisjes, kinderen. Te oud en te jong. Ik zie je toch zeker duidelijk voor me. Zoals je was. Dat lachende kind met de kuiltjes in haar wangen, de stevige beentjes, de eigen wil, je eindeloze gevraag. Ik beseft dat je leeftijdsloos bent geworden. Je kan van alles zijn. Maar op deze foto's sta je niet. Ik herken je niet. Jij bent er niet bij. De schrik, de onzekerheid die me besluipt: een moeder zal haar eigen kind toch wel herkennen?

De opgerakelde moed of wat daar voor doorging zakt terug in mijn tenen. Ik laat Pier het woord doen. Als we een uur later thuiskomen, weet ik niet hoe we daar gekomen zijn.

Weer een wakende nacht, naast me beweegt het gordijn voor het open raam. Daarachter is de zwarte nacht, monster van velours dat jou heeft opgeslokt. Vogel Bisbisbis. Ik wankel

langs de randen van de slaap en zie je zo scherp. Daar in de verte balanceer je op de rotsen boven het ravijn. Ik zweef naar je toe, mijn kind. Beneden ons de gapende muil van de diepte, het kolkende water.

Boven me, in de lucht, drijven wolken langs als witte watten. Het elfje dat in de nieuwe roze jurk met bengelende benen in het dons hangt, ben jij. Je roept me, ik wil je pakken. Mijn dochter. Ik zal je haar glanzend borstelen. Ik wil in je stralende ogen kijken. Je vertelt me een geheimpje dat ik voor je zal bewaren. Tot in de eeuwigheid. Maar dat was acht jaar geleden.

Nu zou je dertien zijn.

De hoop je ooit terug te zien. Met je te praten, te lachen, te knuffelen, door je haar te woelen. Streng te zijn, lief te zijn, moeder te zijn, samen je eerste behaatje kopen. Jij gebruikt mijn lipstick. We giebelen om je vader en broer. Mannen, en hun eeuwige onhandigheid. En dan sta je voor me met je eerste vriendje. Met hem ga je naar de schoolfuif. Hij neemt je mee.

En ik ben je kwijt.

De wanhoop geeft me energie om te vechten. Niet op te geven, weer te bellen en het gesprek aan te gaan met de instanties. De politie. Over ons te lezen in de kranten, de leugens, de waarheid. Mezelf te zien op de televisie en jou, acht jaar terug in de tijd. Gestolde tijd.

Waarom lieten ze je niet sterven. Desnoods met een mes in je hart, als die dood maar pijnloos is geweest. Alles over, voorbij. Het leven is herinnering! Alles is erger dan de dood. Soms wil ik er een punt achter zetten. Ik kan niet meer leven met die wanhoop dat jij nog ergens bent, ergens anders dan bij mij, een puber in de bloei van haar jeugd. Te leven met de wetenschap dat je dood bent, is zoveel beter te aanvaarden. Die voortdurende hoop die steeds wordt opgerakeld zodra het vuur dovende is, dat is het ergst. Had ik maar zekerheid. Liever zekerheid dan hoop, natuurlijk. Ook al is de zekerheid uitzichtloos.

Je broer zal je niet meer herkennen. Hij heeft sproeten en rood haar. We proberen jouw geest bij hem weg te houden. Zijn jeugd moet onbezorgd zijn. Maar hoe kunnen we daar voor zorgen als de djinn van zijn zusje de hoofdpersonage is in zijn kinderboeken? Jouw schim hangt in zijn hoofd rond. De vragen die hij me stelt: "Waarom ik niet? Waarom kon ik haar niet redden, waarom namen ze mij niet ook mee?"

En de antwoorden die ik geef. Automatisch. Zoals het hoort. Maar zo hoort het niet!

Die avond, zo noem ik het moment van de daad, een ander woord heb ik er niet voor. Die avond staat in mijn hoofd gegrift als een vastgelopen film. Die avond was het einde van een heerlijke dag op het strand, we waren loom en rozig en aten vis met een aardig stel dat we in de badplaats hadden ontmoet. Ze waren Duits. 's Middags volleybalden we in het zand met kinderen en volwassenen. Hij tilde je op en knuffelde je even in je zweterige nekje. Ik zag het wel, een moeder ontgaat niets. Je spartelde en hij zette je weer op de grond.

Ik probeer ze me voor de geest te halen, maar het beeld stoort. Terwijl ik de uren die aan dat etentje voorafgingen me nog levendig herinner. Ik deed jou en je broertje samen in bad. Het dagelijks terugkerend feest met badeendjes en veel gespetter. Ik dweilde de vloer. Jij zat, in de nachtpon met de door oma gesmoke rand, in kleermakerszit op het bed. Je haren nog nat, je was bruin en je ogen glommen. Je had mijn kapot gelezen exemplaar van het Fluitketeltje van Annie M.G uit de boekentas gehaald en wilde dat ik een versje voorlas, je had het ook al uitgekozen. *"De vogel Bisbisbis waar iedereen zo bang voor is"*.

Ik zei nog: 'Van dat verhaaltje slaap je niet.' Maar je keek ernstig en was niet te vermurwen. Je dwong me juist dat verhaaltje voor te lezen: *"De mensen beneden hoorden het suizen, ze keken naar boven en riepen: O, jee, dat beest neemt zowaar een meisje mee, dat is de vogel Bisbisbis, waar iedereen zo bang voor is."* Je vond het eng, maar ik moest het steeds opnieuw opzeggen. Tot mijn woorden als een mantra door de hotelkamer zoemden: *"De vogel Bisbisbis, waar iedereen zo bang voor is."*

Ik probeer het vreemde gevoel te negeren dat ineens in me rondtolt. Loze energieverspilling, maar toch. Waarom komt de herinnering aan die avond, het etentje met dat onbekende echtpaar nu weer in me op? Vaak heb ik de gesprekken met het Duitse stel in mijn hoofd afgedraaid, maar nooit met die verontrustende gedachte erbij. Waarom nu pas? Na acht jaar?

De Pater belt en zegt met zijn toonloze, neutrale stem dat de DNA-tests niets hebben uitgewezen. Ons kind zit niet bij de drie levende Nederlandse meisjes die al jaren spoorloos zijn. Wat dat met mij doet, vraagt hij zich niet af. Automatische piloot. Ik vraag het me ook niet meer af. Ik overweeg hem mijn gedachtenspinsel mee te delen. Dat stel die avond. Maar hij heeft al opgehangen.

Een uur later bel ik terug en vraag het hem toch: 'Die avond gingen we uit eten met een Duits echtpaar. Ze verlieten de volgende dag de badplaats, maar werden zij eigenlijk wel verhoord?'

Ik hoor hem door de dossiers bladeren, terwijl hij zegt: 'Alle badgasten zijn destijds verhoord. Ja, ook het echtpaar waarmee u gegeten hebt. Maar hoezo? Waarom komt u hier nu mee aan?'

'Ik weet het niet. Intuïtie?'

'We doen wat we kunnen.'

Commissaris de Pater belt een week later terug. Ik klem mijn telefoon vast tegen mijn oor. Er waren meerdere Duitse echtparen in de badplaats destijds. 'We hebben ze allemaal opnieuw ondervraagd. Dat wil zeggen, niet allemaal. Dat echtpaar waarmee u hebt gegeten blijkt spoorloos. Van hun laatste woonplaats verdwenen ze zonder een adres achter te laten. Maar mijn Duitse collega heeft met de buurvrouw gesproken.'

Met een stift teken ik poppetjes op een strook van de krant, altijd dezelfde. Het wordt gekras.

'We hebben het toch over Werner en Ulli Würzel uit Stuttgart?' vraagt de Pater voor de zekerheid.

'Ja, zo heetten ze, Werner en Ulli.' Ik staak het doedelen. Hun namen waren weggezaakt, maar ik zie ze weer voor me. Hij, lang, mager, grijzend, blauwe ogen: een knappe man. Zij was jonger, maar had een oude huid, rimpels in haar wangen en geverfd haar.

'Ze verhuisden jaren geleden, vertelde de buurvrouw. Kinderloos echtpaar, zij was voorbij de vijftig, hij tegen de zestig.'

'Ze waren kinderloos, ja.'

'Ze hadden hun nichtje opgenomen. Dat wist de buurvrouw nog te melden. Haar moeder was een zusje van mevrouw Würzel. Beide ouders waren omgekomen bij een auto-ongeluk.' Ergens in mijn hoofd, heel ver weg, in een land waar *Aliens* wonen, begint iets te trillen. Ik kan niet meer praten als de beelden uit de mist opdoemen.

'We zoeken nu de herkomst van het nichtje uit.'

'Dat is ze, dat moet haar zijn!' maar mijn stem maakt geen geluid. In mijn keel zit een prop.

'Bent u daar nog?'

Ik knik. Mijn mobiel voelt als de loop van een pistool tegen mijn hoofd en glijdt uit mijn handen. Hij is nat en valt met een klap op de grond. Alles is nat. Mijn handen, mijn gezicht. Ik buk naar de telefoon op de grond en met de laatste kracht die ik in me heb, brul ik de schreeuw die al acht jaar door me heen raast: 'Ga haar zoeken!'

Marjet Maks

7 augustus 2013